

Limfjorden og opland

Limfjorden er det største danske fjordsystem. På grund af store næringsstofftilførsler er tilstanden i fjorden generelt utilfredsstillende og fjorden er som økosystem ude af ligevægt. Der tilføres stadigt for store næringsstofmængder til fjorden og for at opfylde Vandrammedirektivets krav til god økologisk tilstand er behovet for indsats i oplandet stort. Klimaets udvikling i de kommende årtier med stigende afstrømning fra land og øget vandstand understreger behovet for indsats på flere fronter.

Indsatsbehovet i forhold til næringsstoffer i oplandet til Limfjorden udgør i de statslige vandplaner i størrelsesordenen 33 % af den samlede nationale indsats. Det er derfor af stor vigtighed, at der igangsættes projekter af forskellig karakter i oplandet til Limfjorden, så målene i Vandrammedirektivet nås inden 2027.

Limfjorden er i dag påvirket af næringsstoffer fra punktkilder herunder rensningsanlæg, regnbetingede udløb, spredt bebyggelse, industrier, dambrug m.v. såvel som diffus belastning fra det åbne land (landbrug og naturområder), ophobede næringsstoffer fra bunden etc.

Ud over udledning af næringssalte fra oplandet er også andre faktorer såsom ødelæggelse af levestederne for dyr og planter betydende. For at opnå målsætningsopfyldelse skønnes det derfor, at det er nødvendigt at tiltag såvel i oplandet som i fjorden igangsættes.

Målrettet regulering vil fremover udgøre en væsentlig del af miljøreglerne for fremtidens landbrug. Landbruget vil blive reguleret efter, hvor meget det lokale vandmiljø kan tåle i stedet for en generel regulering for hele landet således at krav til miljøindsats er tilpasset de lokale behov. Håndtering af indsats på delvandoplande er kompliceret og kræver såvel et forbedret vidensniveau som flere værktøjer.

I det følgende er forskellige projekter præsenteret som har det tilfælles at de kan implementeres i sammenhæng med den målrettede regulering og supplere/kvalificere den indsats, der skal ske på dyrkningsfladen i de enkelte oplande.

De anførte projekter afspejler de nødvendige første skridt hen imod en renere Limfjord og Limfjordsrådets ambitioner om bæredygtighed på land og i vandet. Vi vil i Limfjordsrådet gerne invitere til en nærmere dialog om rækkefølgen for gennemførelsen af de nedenfor oplistede projekter.

Projektforslag

Indsats i oplandet

1. Helhedsplan

Udarbejdelse af helhedsplan for samlet vandløbssystem. Helhedsplanen skal sikre, at hensyn til klimatilpasning, afvanding, natur- og miljø bedre varetages og koordineres på tværs af kommunegrænser, og at der skabes grundlag for iværksættelse af nye initiativer og konkrete helhedsorienterede projekter, fx ved etablering af vandparkeringspladser, forbedring af afvandingsforhold og særlige naturhotspots, dvs. kerneområder/ strækninger, hvor natur kan sprede sig fra. Helhedsplanen vil omfatte hele vandløbssystemet og dermed have et helhedsorienteret perspektiv og omfatte såvel det terrænnære

grundvandsspejl, de vandløbsnære arealer og de vandlidende arealer lidt længere fra vandløbet. Helhedsplanen vil inddrage vandområdeplaner, Natura 2000 planer og oversvømmelsesplanlægning, herunder risikokortlægning.

Økonomi: 3 mio.

2. Forvaltningsplan for Limfjorden og opland i overensstemmelse med retningslinjer for 3. vandområdeplan-periode.

- a. Tilstandsvurdering
- b. Beregning af indsats i delopland
- c. Vidensbaseret strategisk myndighedsplanlægning i relation til miljø- og naturplanlægning med inddragelse af det politiske niveau.
 - i. På baggrund af den nyeste viden sættes strategiske analyser og planlægningsprocesser i gang.
- d. Beskrivelse af scenarier/modelkørsler samt analyser af scenarieresultater
 - i. For at opnå den nødvendige viden om givne beslutninger gennemføres scenarielvurderinger og beregninger i opdaterede modelværktøjer.
 - ii. Udarbejdelse af fagrapporter til forvaltningsplan på valgte områder – de væsentligste problemer og løsningsmodeller afdækkes.
 - iii. Udarbejdelse af økonomiske rapporter – hvad kan projektet give af økonomi for Limfjordskommunerne ?
- e. Anvisning af løsningsmodeller
- f. Involvering af lokale interessenter og borgere
 - i. Lokale og regionale interessenter inddrages i diskussion og prioritering af scenariebeskrevne løsningsmuligheder

Økonomi: 5 mio.

3. Vandet tilbage i landskabet

Reduktion af fosforafstrømningen fra det åbne land gennem etablering af vandhuller og småsøer.

Igennem de sidste 100 år er de fleste småsøer og vandhuller forsvundet. Det har blandt andet haft den konsekvens at markernes dræn og grøfter i dag leder direkte ud i vandløbene og sand, næringsstoffer mv. hurtigt transporteres fra markernes rodzone til vandmiljøet med kendte uheldige konsekvenser til følge. I projektet vil vandhuller og småsøer i forbindelse med de dyrkede marker blive reetableret. Det er forventningen at der i højere grad vil ske en tilbageholdelse af suspenderet stof og fosfor end i dag, hvor stofferne ledes direkte til vandløbene.

De permanent vanddækkede små søer og vandhuller udgør en stor og meget vigtig del af småbiotoperne. De er levesteder for mange arter af planter og dyr. De er desuden drikke-, fouragerings- og badested for mange dyr. Temporære vandhuller har ligeledes en stor betydning bl.a. for padder og andre smådyr, som tåler periodiske udtørringer.

Projektet omfatter et monitoringsprogram som kan bruges som dokumentation af nyt virkemiddel til tredje vandplanperiode.

Økonomi: 3 mio.

4. Udnyttelse af de vandløbsnære arealer

Undersøgelse af potentialet for kommerciel udnyttelse af vandlidende arealer med respekt for natur – og miljøforhold.

Der etableres i disse år ekstensive våd - og lavbundsområder samt vandløbsnære arealer der for at opnå de største naturmæssige gevinster skal plejes. I projektet som er et samarbejde mellem kommuner/VOS'er og oplandskonsulenter undersøges forskellige udnyttelsesmuligheder og deres økonomiske og naturmæssige potentiale. Der kan være tale om:

- Paludikultur
- Høslet
- Græsning
- Skovrejsning
- Andre

Økonomi: 2 mio.

5. Måltrettet regulering

Implementering af virke- og styringsmidler til reduktion af natur – og miljøbelastning i sammenhæng med forvaltning af opland og fjord.

- Anvendelse af såvel kollektive virkemidler på ”fællesarealer” som private virkemidler på enkeltejendomme
- Jordfordeling og koordinering af arealanvendelse blandt lodsejere som styringsværktøjer
- Intelligent miljøregulering på tværs af fagområder under hensyn til miljø, sundhed og økonomi.
- Oprettelse af oplandsråd i forbindelse med prioritering og implementering af virkemidler.

Økonomi: 3 mio.

Indsats i Limfjorden

6. Naturgenopretning og synergi med virkemidler i Løgstør Brednings nordlige del

Mange års anstrengelser for at reducere tilførslen har medført, at der er begyndende tendenser til reduktion af næringsstofkoncentrationen i Limfjorden. Der er således basis for at introducere relevante marine virkemidler. Det er relevant at genskabe sammenhængende landskaber på tværs af ferske og mere marine områder, hvor fjordnære arealer og lavvandede dele af fjorden genoprettes som enge, strandenge, kystlaguner og holme. Ligeledes er der behov for en genopretning af de fysiske strukturer i de lavvandede dele af fjorden, herunder at reetablere stenrev, genskabe biologisk attraktive sandflader samt gennemføre en indsats for genopretning af de biologiske strukturer i ålegræsbede og muslinge – og østersbanker.

Genopretning af større og mere sammenhængende naturområder vil yderligere bidrage markant til at stoppe tabet af biodiversitet.

Limfjordsrådet vil i foråret 2018 i samarbejde med Aage V. Jensens Naturfond gennemføre et forprojekt til afdækning af potentialet for gennem integration af virkemidler på samme tid at forbedre naturgrundlaget og opnå forbedringer af miljøtilstanden i Løgstør Bredning generelt og den nordlige del af bredningen specifikt for at afsøge nye tilgange til opnåelse af god økologisk tilstand og god bevaringsstatus for Natura 2000 området Løgstør Bredning, Vejlerne og Bulbjerg.

Forprojektet vil give en teknisk afklaring af forudsætninger, perspektiver, indhold og økonomi for anvendelse af marine virkemidler til gennemførelse af naturgenopretning i de lavvandede dele af Løgstør Bredning umiddelbart syd for Vejlerne og af strandengene mellem Vejlerne og Aggersborg.

På baggrund af forprojektets anbefalinger igangsætning af marin naturgenopretning i Løgstør Bredning integreret med anvendelse af marine virkemidler.

Økonomi: 10 mio.

Projektbeskrivelse: (se bilag)

7. Identifikation af potentialet for implementering af marine virkemidler i Limfjorden

Det store behov for indsats til reduktion af næringsstofeffekten i Limfjorden forventes at omfatte marine virkemidler. I projektet identificeres mulige lokaliteter for de marine virkemidler som forventes at blive godkendt til 3. vandplanperiode og det samlede potentiale beregnes.

Økonomi: 3 mio.